

53. møde.

Onsdag den 12. februar kl. 13.

Formanden: Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den højtærede undervisningsminister, for at han kan fremsætte et i går anmeldt lovforslag.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Jeg har herved den ære for det høje ting at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om ungdommens uddannelsesfond.

Den gældende lov om ungdommens uddannelsesfond, som nu foreslås ændret, blev vedtaget for kun 3 år siden. 3 år tidligere — i 1952 — blev den første lov om ungdommens uddannelsesfond til.

Efter denne første lov var der årlig til rådighed for den studerende ungdom 11½ mill. kr., hvoraf 10 pct. anvendtes til studielån og den resterende del til legater. Dengang var der tale om en egentlig fond, idet der var en kapital af opsparede tipsmidler på næsten 9 mill. kr. Efter at denne fond siden er opbrugt, har midlerne måttet tilvejebringes fra år til år. En del af midlerne fremkommer som fondens andel i tipstjenestens overskud — for regnskabsåret 1956-57 ca. 1 274 000 kr. — men langt den største del af bevillingen i henhold til den nugældende lov — 6 mill. kr. årlig — tilvejebringes på det almindelige statsbudget.

Loven af 1955, hvorefter der ydes 4 mill. kr. årlig til stipendier og 2 mill. kr. årlig til studielån, betød, at ungdommens uddannelsesfond gled ind som en overordentlig vigtig faktor i den uddannelsessøgende ungdoms tilværelse, og for en betydelig del af den ungdom, der tidligere af økonomiske grunde var afskåret fra at påbegynde og gennemføre en videregående uddannelse, har fonden i de forløbne 3 år åbnet portene

til fagskoler og læreanstalter over hele landet.

Vi er nået et skridt videre mod den lige adgang til videregående uddannelse, men der er langt igen, til målet er nået. Endnu er alt for stor en del af dansk ungdom, som er velegnet til den højere uddannelse, holdt borte derfra, fordi forældrenes økonomiske forhold ikke gjorde det muligt at yde deres børn en hjælp, så studiet kunne gennemføres. Det danske samfund har imidlertid ikke råd til længere at undvære de mange velbegavede unge fra middelstands- og småkårshjem, der hidtil af økonomiske grunde har været udelukket fra universitetsstudiet eller anden videregående uddannelse. Disse store, ubrugte reserver af unge må der nu i større udstrækning end hidtil gives adgang til at gennemføre en uddannelse.

Den administrative ordning af uddannelsesfonden, som den blev fastsat af lovgivningsmagten i 1955, er efter min opfattelse hensigtsmæssig og fornuftig, og der er ikke i det fremsatte forslag foreslået forandringer heri.

Fordelingen efter denne lov er i december måned 1957 gennemført for tredje gang af fondens bestyrelse. Bestyrelsens meddelelse af 19. december 1957 om denne fordeling er optaget som bilag til lovforslaget.

Det er lovens § 1, der nu først og fremmest må revideres — og på tre efter min opfattelse meget væsentlige punkter.

For det første foreslås den årlige bevilling på 6 mill. kr. forhøjet til det dobbelte, dernæst tænkes elever på seminarier og husholdningsseminarier inddraget under fonden, for så vidt angår lånemidlerne, og endelig søges af stipendiemidlerne 500 000 kr. årlig stillet til rådighed for gymnasieelever som hjælp til dækning af befodrings- og opholdsudgifter.

Siden vedtagelsen af den nugældende lov er der, som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, sket en meget betydelig stigning i antallet af elever ved de støtteberettigede uddannelsessteder. De

[Undervisningsministeren.]

store årgange er nu ved at rykke op i denne aldersklasse, og samtidig er der kommet nye uddannelser med under fonden. Som nogle af de senest medtagne, der altså har opfyldt betingelserne i lovens § 1, kan nævnes kursus for uddannelse af tekniske assistenter og elektronikteknikere samt uddannelsen til akademiingeniør ved Danmarks ingeniørakademi, uddannelser, der er resultat af det hidtidige arbejde i teknikerkommissionen. Der vil utvivlsomt stadig væk fremstå nye uddannelsesområder, hvor eleverne bør have støtte fra uddannelsesfonden, ligesom det ikke kan udelukkes, at der fortsat viser sig at være uddannelser i gang, der allerede opfylder lovens betingelser for støtte.

Allerede mens den gældende lov har eksisteret, er den gennemsnitlige støtte pr. elev under uddannelsesfonden imidlertid reduceret betydeligt. Det har bl. a. ført med sig, at man mange steder har måttet nedsætte allerede løbende understøttelser, hvis størrelse har været bestemmende for den enkelte elevs budgettering af sit igangværende studium, eller endog har måttet undlade at yde uddannelseshjælp til de yngste hold inden for uddannelsesretningen, og det var jo netop noget principielt betydningsfuldt i loven, at man åbnede mulighed for elevstøtte allerede fra studiets påbegyndelse.

Som det vil ses af bilaget til lovforslaget, har fondens bestyrelse udtalt over for de enkelte skoler, at understøttelsesbeløbene bør fastsættes til en passende størrelse; beløbene må ikke blive så små, at den hjælp, der ydes, bliver uden væsentlig betydning. Opefter er der fastsat en grænse for den samlede årlige understøttelse på for tiden ca. 4 000 kr.; men det er kun meget få studerende, der får maksimumsbeløbet, uanset at de efter stipendienævnenes skøn opfylder betingelserne herfor. Det er simpelt hen ikke muligt at yde en sådan støtte til den enkelte med de bevillinger, der i øjeblikket stilles til rådighed.

En ren ajourføring af den gældende bevilling på 6 mill. kr. årlig under hensyntagen kun til elevtallets stigning og pristallets udvikling fra lovens vedtagelse og til nu vil alene bevirke en stigning til ca. 8 mill. kr.

For at få fastslået det sandsynlige behov har uddannelsesfondens bestyrelse i forbindelse med fordelingen af de årlige bevillinger søgt oplysning herom fra de enkelte uddannelsessteder, og i efteråret 1957 er det af stipendienævnenes oplyste understøttelsesbehov opgjort til i alt ca. 15 mill. kr., medens Danske Studerendes Fællesråd for det samlede antal elever under uddannelsesfonden har opgjort behovet efter ungdomskommissionens principper til ca. 31 mill. kr.

Selv om bevillingen til stipendier og studielån nu er søgt forhøjet til i alt 12 mill. kr., når man dog ikke til dækning af det af fondens bestyrelse oplyste behov; men den foreslåede fordobling af midlerne vil være af overordentlig stor betydning for den uddannelsessøgende ungdom og et væsentligt led i bestræbelserne på at gøre adgangsvejen til videreuddannelse bredest mulig.

Selvfølgelig er 12 mill. kr. årlig et anseligt beløb, men økonomisk hjælp til de unge til gennemførelse af videregående uddannelser er ikke alene en sund, men også en nødvendig investering i fremtidens åndelige og tekniske produktivitet inden for alle sider af samfundslivet, og vi befinder os midt i en tid, hvor der må ydes økonomiske ofre i bestræbelserne for at hjælpe de store fødselsårgange med at finde deres rette plads i samfundet.

Ved forøgelsen af fondens midler forhøjes den tidligere bevilling til stipendier fra 4 til i alt 7 mill. kr. årlig og den tidligere bevilling til studielån fra 2 til i alt 5 mill. kr. årlig. Efter min opfattelse er det i overensstemmelse med interesserne hos mange unge, at en del af midlerne går til studielån.

Når man hidtil ikke har medtaget seminarieuddannelsen under fonden, var det en konsekvens af, at eleverne i denne uddannelsesgruppe i forvejen har en fast stipendieordning, der må anses for tilfredsstillende. Men med hensyn til studielån har seminarieeleverne ikke haft samme muligheder som andre uddannelsessøgende til at opnå rentefri lån. Efter forslaget vil seminarieeleverne fremtidig med hensyn til opnåelse af rentefri studielån blive stillet på lige fod med andre elever under uddannelsesfonden.

Endvidere foreslås det at lade gymna-

[Undervisningsministeren.]

siasterne få del i de forøgede stipendiemidler. Tanken om at hjælpe gymnasieeleverne stammer fra ungdomskommissionens betænkning, og trods det betydelige skolebyggeri i de seneste år medfører geografiske og pladsmæssige faktorer såvel som økonomiske stadig en væsentlig ulighed i adgangen til studentereksamen. Man har derfor fundet det rimeligt at råde bod på denne ulighed bl. a. gennem den nu foreslåede ordning, hvorefter hjælp skal kunne ydes dels til befodringsudgifter, dels som tilskud til omkostningerne ved indlogering i skolebyen for de elever, hvis hjem ligger så langt fra skolen, at de ikke daglig kan tilbagelægge strækningen. Gymnasieelevernes adgang til hjælp er begrænset til et samlet beløb af 500 000 kr. årlig. Heraf skulle 250 000 kr. gå til befodringsstipendier.

Det er ikke mange ændringer, der er foreslået foretaget i loven om ungdommens uddannelsesfond, men de er til gengæld alle af et overordentlig vigtigt indhold.

Idet jeg i øvrigt henviser til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg anbefale forslaget til lovforslaget, og hurtig behandling i det høje ting.

Formanden: Eksemplarer af det nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *From* til forsvarsministeren:

„Kan forsvarsministeren give nye oplysninger om mulighederne for en snarlig ministrygning af færgeruten Grenå-Hundested?“

From: Mit spørgsmål til forsvarsministeren er foranlediget af et problem, der har almindelig trafikalt interesse, og som rammer en privat virksomhed økonomisk på en — i hvert fald forekommer det mig sådan — urimelig måde. Problemet består i, at den direkte færgerute Grenå-Hundested endnu ikke 13 år efter krigens ophør er blevet minestrøget, så der på hver tur må sejles en omvej. Grenå-Hundestedrutens betyd-

ning i den almindelige trafik er vist velkendt. Det er i hvert fald ikke småting, der hvert år befordres ad den vej. For 1957 er tallene således: af personbiler er der overført 64 000, af last- og turistbiler 175 000, af motorcykler og knallerter 22 400, af cykler 6 500 og af passagerer 257 000. Dertil kommer, at der fra den 20. i denne måned vil blive indsat en ny stor færge, hvorefter man venter, at de førnævnte tal fremover vil blive forøget med ca. 50 pct. Det er altså ikke få trafikanter, der hvert år må ofre tid og penge, fordi den omtalte ulempe stadig består.

Derudover betyder den forlængede sejl-tid naturligvis en stor økonomisk belastning for selskabet. Når den ny færge er sat ind, vil den årlige merudgift andrage ca. 130 000 kr., og det er dette, jeg mener at kunne kalde urimeligt. Man må jo ikke glemme, at det drejer sig om et privat selskab, der skal kunne klare sig selv, og som har vist både initiativ og vilje til at løbe en økonomisk risiko for at være på højde med tidens krav. Det er slet ikke store ting, selskabet beder om. Det drejer sig om en strækning på 13 sømil, og selskabet har da også ved stadig gentagne henvendelser til ministrygningstjenesten mødt forståelse og god vilje, men desværre stadig uden noget praktisk resultat. Mit spørgsmål til den højtærede minister er derfor et forsøg på ad denne vej at fremme sagen, og jeg håber, at ministeren kan give mig et positivt svar.

Forsvarsministeren (Poul Hansen): Jeg må først i anledning af det stillede spørgsmål have lov til at nævne, at de af søværnet udrustede ministrygere, der ikke er beskæftiget med uddannelse af personellet, fortsat foretager efterkrigsministrygning i de danske farvande. Denne ministrygning foretages efter en prioritetsliste, der er udarbejdet af det såkaldte ministrygningsudvalg under handelsministeriet, og som indeholder de opgaver, der af handelsskibsfarten anses for vigtigst samfundsmæssigt set. Jeg kan her oplyse, at vore rederorganisationer er repræsenteret i dette ministrygningsudvalg.

Når forholdene kræver det, deltager ministrygerne dog også i løsning af særlige opgaver for såvel civile som militære statsinstitutioner. Den af Grenå-Hundestedruten

[Forsvarsministeren.]

ønskede ministrygning, der tilsigter en forkortelse af den minestrøgne rute ud for Hundested, er optaget på ministrygningsudvalgets liste som nr. 13; d. v. s. at udvalgen har en ganske lav prioritet.

Da man imidlertid under arbejdet med prioritet nr. 1, en ministrygning ved Sjællands Rev, placerer ministrygerne i Hundested, er det aftalt mellem ministrygningsudvalget og søværnskommandoen, at ministrygerne på vej til og fra det egentlige strygeområde stryger på den ønskede Grenå-Hundestedrute. Der finder altså en vis ministrygning sted her, dog ikke for tiden, idet de ministrygere, der var sat ind på denne opgave, midlertidigt har måttet overflyttes til en anden opgave af vigtig karakter i det nordlige Kattegat. Denne opgave forventer vi — noget afhængigt af vejrforholdene — at have afsluttet i løbet af et par måneder, og så vil ministrygerne vende tilbage til området ved Sjællands Rev og dermed også til den begrænsede ministrygning for Grenå-Hundestedruten.

Selv om altså den ønskede ministrygning for ruten er påbegyndt, kan man ikke påregne, at arbejdet kan fuldføres i forbindelse med tuldførelsen af opgaven ved Sjællands Rev, der forventes afsluttet i løbet af indeværende kalenderår. Derfor kan man ikke forvente ministrygningen af Grenå-Hundestedruten afsluttet i år og nok heller ikke i 1959, medmindre ministrygningsudvalget ændrer sin prioritetsliste. Jeg har forstået på handelsministeren, at sagen på den givne foranledning vil blive taget op til fornyet overvejelse i udvalget med henblik på spørgsmålet om en eventuel færdiggørelse af Grenå-Hundestedruten i tilslutning til arbejdet på prioritet nr. 1.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Aksel Larsen* til handelsministeren:

„Hvorfor har ministeren givet tilladelse til sukkerprisens forhøjelse?“

Aksel Larsen: For kort tid siden er sukkerprisen blevet forhøjet. Sukkerprisen kan kun forhøjes med tilladelse af den højtærede handelsminister. Det ville interessere mig at få at vide, hvad begrundelsen er for,

at handelsministeren har givet tilladelse til denne forhøjelse af sukkerprisen.

Handelsministeren (Philip): Den pris for sukker, som Sukkerfabrikkerne i henhold til den gældende koncessionsordning er berettiget til, androg for sukkeråret 1956-57 et sted mellem 92 og 93 øre pr. kilo. Når man i det år alligevel kunne fastholde den noteringspris på 90 øre, som var blevet fastsat i november 1954, skyldtes det, at den del af produktionen, der eksporteredes, indbragte en væsentlig højere pris. Det var således eksportfortjenesten, der udlignede tabet ved fastholdelse af en hjemmemarkedspris, der var lidt lavere, end hvad der svarede til produktionsomkostningerne. I 1957-58 andrager den pris, A/S De Danske Sukkerfabrikker er berettiget til, ca. 93 øre pr. kg eller omtrent det samme som sidste år. Men i mellemtiden er verdensmarkedets priser på sukker faldet meget stærkt, således at eksporten i år vil indbringe en væsentlig lavere pris, end hvad der svarer til de gennemsnitlige produktionsomkostninger. Det er denne udvikling af eksportprisen, der er baggrunden for, at det har været nødvendigt at forhøje sukkerprisen med gennemsnitligt 6 øre pr. kg.

Måske kan det give anledning til forundring, at produktionsprisen for sukker i år er omtrent den samme som i fjor, til trods for at den pris, dyrkerne har fået for sukkerroerne i år, er ca. 10 pct. lavere end sidste år. Forklaringen er den, at sukkerindholdet i roerne i 1956 var usædvanlig højt, nemlig 17,4 pct., medens det i år var af normal størrelse, nemlig 16,4 pct. Det betyder, at det kvantum sukker, der har kunnet udvindes af roerne, er faldet 7-8 pct., og besparelsen ved nedgangen i sukkerroepriisen opvejes derfor ganske af merudgiften som følge af roernes lavere sukkerindhold.

Aksel Larsen: Mener den højtærede minister ikke, at det kunne se ud som noget andet end et tilfælde, nemlig som en ubehagelig tanke, at denne forhøjelse af sukkerprisen, som rammer forbrugerne, kommer umiddelbart efter, at januarpristallet er optaget? Mener ministeren ikke, at sukkerprisens forhøjelse kunne være undgået, hvis man havde undladt at tillade Sukker-

[Aksel Larsen.]

fabrikkerne at betale så stort et udbytte til deres aktionærer?

Ifølge lov om en sukkerordning har de koncessionerede sukkerfabrikker ret til at udbetale 5 pct. i årlig dividende til deres aktionærer, hvortil kommer, at de har ret til at udbetale yderligere 1 pct., den såkaldte rationaliseringsgevinst, i alt 6 pct. årlig dividende. Ikke desto mindre har Sukkerfabrikkerne i den sidste halve snes år betalt mere end disse 6 pct.; de er efterhånden nået op på at betale 15 pct. dividende, idet man serverer nogle lidet troværdige forklaringer om, at det, der ligger over 6 pct., har man indtjent ved anden virksomhed end sukkerfabrikation. Hvis Sukkerfabrikkerne kun havde udbetalt i dividende til deres aktionærer de 6 pct., som er tilladt dem i følge loven, ville de siden 1950-51 have udbetalt 20 700 000 kr. mindre i udbytte, end de faktisk har udbetalt til aktionærerne. Jeg skulle tro, at en mere sparsommeligt og en efter min mening mere lovmedholdelig udbyttepolitik fra Sukkerfabrikernes side ville have bevirket, at der ville have været penge nok til rådighed til, at sukkerprisen på hjemmemarkedet ikke behøvede at forhøjes, selv om eksportprisen på sukker ikke var faldet.

Handelsministeren (Philip): Når det ærede medlem hr. Aksel Larsen nu antyder muligheden af, at denne forhøjelse af sukkerprisen skulle have været mulig på et noget tidligere tidspunkt og er blevet udskudt til nu, er det ganske uden begrundelse. Sagen er fra sukkertilsynet kommet til handelsministeriet et stykke ind i januar måned, hvorefter den straks blev ekspederet videre.

Hvad angår spørgsmålet om udbyttet til aktionærerne, tror jeg, det er det ærede medlem bekendt, at der i koncessionen sondres mellem to former for produktion, nemlig den såkaldte A-produktion og den såkaldte B-produktion, og den almindelige sukkerfremstilling hører nu engang ind under A-produktionen.

Man kan selvfølgelig diskutere, om koncessionens regler er rimelige, og der kan være tale om at tage dette spørgsmål op til debat ved en eventuel fornyelse af koncessionen, hvilket jo i øvrigt skal finde sted

om et par år. Men så længe koncessionen gælder, må den holdes fra statens side, og ifølge den har Sukkerfabrikkerne ret til at få deres omkostninger vedrørende den såkaldte A-produktion dækket.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om toldafgifterne m. m.

(Første behandling findes i tidenden sp. 2143, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 271).

Der var stillet 13 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Udvalgets ordfører (Lars P. Jensen): Det fremgår af betænkningen, at udvalget har holdt 5 møder, ligesom det af denne kan ses, hvilke henvendelser udvalget har modtaget, både de skriftlige og de mundtlige. Derudover er der, efter at udvalget sluttede sit arbejde, kommet 2 henvendelser, en fra A/S Nordiske Kabel- og Traadfabrikker og en fra Brancheforeningen for danske Sukkervare-, Marcipan- og Chokoladefabrikker. Det er klart, at der ikke er taget hensyn til alle de henvendelser, der er kommet til udvalget; vi har måttet nøjes med at foreslå de ændringer, hvorom der har kunnet opnås enighed.

I øvrigt erfarer vi, hver gang vi har forslag om ændringer i toldloven til behandling, ved de henvendelser, vi modtager udefra, hvor forældet vor toldlov er. Toldloven stammer fra 1924, og der er jo sket et og andet siden. Der er opstået nye produktioner og fremkommet nye råstoffer, og varer, som, dengang toldloven blev gennemført, var luksusvarer, er nu almindelige forbrugsvarer og så fremdeles.